

Työtaistelutilasto 2023

SYYSKUU 2024

Sisältö

3	Esipuhe
4	107 työtaistelua vuonna 2023
5	Lakkojen kokonaismäärä 2010-luvun keskitasolla
6	Työtaisteluista aiheutuneita menetyksiä eniten teollisuuden yrityksissä
7	Poliittiset työtaistelut yleisin syy työtaisteluille vuonna 2023
8	Työtaisteluista merkittäviä työaikamenetyksiä ja taloudellista vahinkoa
9	Laittomista työtaisteluista tuomitut hyvityssakot alhaisia
11	Suomessa edelleen selvästi enemmän työtaisteluita ja laittomia lakkoja kuin Ruotsissa

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10),
00131 Helsinki
Puhelin 09 420 20
www.ek.fi

Raportti internetissä:
www.ek.fi/julkaisut

Lisätietoja:

Asiantuntija
Katja Miettinen
Puh. 040 839 4839

Yhteyspäällikö
Lauri Vuori
Puh. 050 471 1198

Asiantuntija
Marjukka Rautavirta
Puh. 040 632 9400

Ulkoasu:
Arja Nyholm, Jumo Oy

Syyskuu 2024

Tämä julkaisu sisältää tietoja vuoden 2023 työtaisteluista ja työtaisteluiden takia menetetyistä työpäivistä EK:n jäsenkentässä sekä eräillä yksityisen sektorin aloilla, jotka eivät ole EK:n jäseniä. EK laatii julkaisun vuosittain. Julkaisussa on myös tietoja työtaisteluista aiheutuneista vahingoista yrityksille sekä työtaistelujen kehityksestä Suomessa ja Ruotsissa. Lisäksi julkaisua varten on tarkasteltu työtuomioistuimen tuomioita ja tuomittujen hyvityssakkojen määriä laittomien työtaisteluiden osalta sekä nostettu esimerkkejä räikeimmistä laittomista lakoista, joilla on aiheutettu yksittäisille yrityksille merkittäviä vahinkoja.

Vuonna 2023 toimeenpantiin 107 työtaistelua ja työtaistelun uhkaa. Työtaistelujen kokonaismäärä nousi 2010-luvun keskitasolle. Työtaisteluissa menetettiin yli 77 000 työpäivää ja niihin osallistui noin 55 000 työntekijää.

Vuonna 2023 laittomia työtaistelutoimenpiteitä oli yhteensä 14 kappaletta, kun vuonna 2022 niitä oli 15 kappaletta. Laittomat työtaistelutoimenpiteet liittyivät useimmiten työnantajan liikkeenjohtovalan tai työnjohto-oikeuden käyttämiseen, kuten työnantajan toiminnan järjestelyihin tai muutosneuvotteluihin. Laittomista työtaisteluista aiheutui yrityksille vuonna 2023 yritysten arvion mukaan yli 8 miljoonan euron vahingot.

Laittomista työtaisteluista ammattiliittojen ja ammattiosastojen maksettavaksi tuomittujen hyvityssakkojen määrä on vähäinen suhteessa yrityksille aiheutuneisiin vahinkoihin. Heinäkuun loppuun 2024 mennessä työtuomioistuin on tuominnut vuoden 2023 laittomista työtaisteluista ammattiosastojen maksettavaksi hyvityssakkoja yhteensä 119 200 euroa ja ammattiliittojen maksettavaksi 33 700 euroa.

Työrauhalainsäädäntöä on uudistettu 18.5.2024 voimaan tulleilla muutoksilla. Poliittisten työtaisteluiden enimmäiskesto on rajoitettu, suhteettomat myötätuntotyötaistelut kielletty ja lainvastaisista työtaisteluista tuomittavien hyvityssakkojen suuruutta nostettu huomattavasti. Nämä muutokset tulevat todennäköisesti vaikuttamaan merkittävästi työtaisteluiden määrään ja hyvityssakkojen suuruuteen tulevaisuudessa.

Helsingissä syyskuussa 2024

Elinkeinoelämän keskusliitto

EK Työelämä

107 työtaistelua vuonna 2023

Vuonna 2023 oli yhteensä 107 työtaistelua tai sen uhkaa. Työtaistelujen ja uhkien kokonaismäärä vastaa 2010-luvun keskitasoa.

Suurin osa työtaisteluista, noin 87 prosenttia, oli lakkoja tai lakonuhkia. Muut työtaistelutoimenpiteet olivat pääosin ylityökieltoja.

Työtaistelut painottuivat vuoden viimeiselle neljännekselle, jolloin useat ammattiliitot organisoivat laajoja poliittisia työtaisteluja vastustaakseen halli-

tusohjelman mukaisia työlainsäädäntöön ja sosiaaliturvaan liittyviä lainsäädännön muutoshankkeita.

Työtaisteluissa menetettiin vuonna 2023 yli 77 000 työpäivää ja niihin osallistui yli 55 000 työntekijää.

Työtaisteluihin osallistuneiden henkilöiden määrä nousi selvästi edellisvuoteen verrattuna. Menetettyjen työpäivien määrä sen sijaan laski.

EK:n tilastoimat työtaistelut vuosina 2022 ja 2023

Vuosineljännes	Työtaisteluiden lukumäärä		Osallistuneet henkilöt		Menetetty työpäivät	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
1.	19	24	3000	11 464	135 384	28 607
2.	11	10	3052	883	51 443	2 563
3.	2	7	97	1 481	92	1 252
4.	9	66	2315	41 988	940	45 136
Koko vuosi	41	107	8 464	55 816	187 859	77 557

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto

MITÄ OVAT TYÖTAISTELUT?

Työtaistelulla tarkoitetaan työn väliaikaista tahallista keskeyttämistä, työstä kieltäytymistä, sen hidastamista tai muuta painostuskeinoa jonkin päämäärän saavuttamiseksi joko työntekijäpuolen tai työnantaja puolen taholta. Jotta kyse on työtaistelusta, on toimenpiteen oltava luonteeltaan joukkotoimenpide.

EK:n työtaistelutilaston sisältämät työtaistelut jaotellaan seuraaviin ryhmiin:

- **Lakko**, jolla tarkoitetaan työstä kieltäytymistä.
- **Saarto**, jolla tarkoitetaan työntekijöiden pidättäytymistä työ sopimusten solmimisesta määrätyn työnantajan kanssa.
- **Jarrutus**, joka on työn tarkoituksellista hidastamista tai sen häiritsemistä.
- **Ylityökielto**, jossa noudatetaan vain säännöllistä työaikaa ja kieltäydytään kollektiivisesti yli- tai lisätyön tekemisestä.
- **Boikotti**, jolla tarkoitetaan työntekijöiden kieltäytymistä käyttää työssään esimerkiksi määrätyn alihankkijan tai toisen yrityksen toimittamia tarvikkeita tai palveluja. Boikotista on kysymys myös silloin, kun työntekijät julistavat jonkin yrityksen tuotteet tai palvelut ostokieltoon.
- **Työsulku**, joka on työnantajan toimeenpanema este työnteolle. Sulkua edeltää yleensä työntekijöiden toimeenpanema työtaistelu.

Myös **uhkaus** toimeenpanna työtaistelu tai kieltäytyminen yhteistoiminnasta voi muodostaa työtaistelutoimenpiteen.

Lakkojen kokonaismäärä 2010-luvun keskitasolla

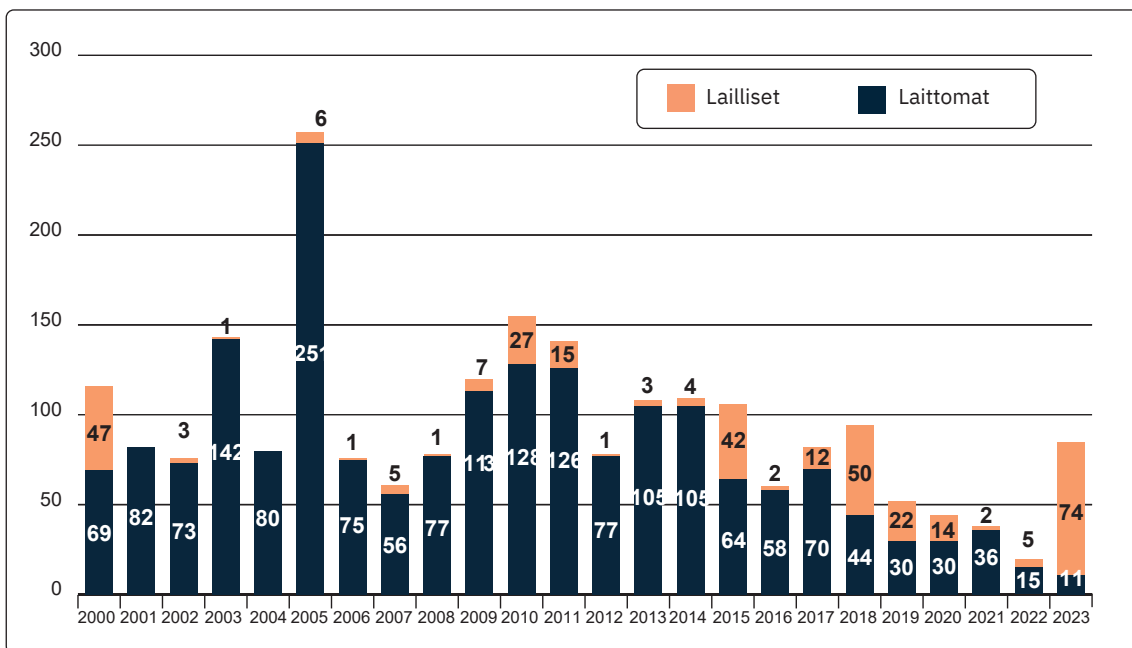
Ilmoitetuista 107 työtaistelusta 85 oli lakkoja ja 8 lakonuhkia. Toteutuneista lakoista 11 eli 13 % oli laittomia. Laittomien lakkojen määrä sekä lakkojen kokonaismäärä laskivat vuoteen 2022 verrattuna.

Laittomista lakoista aiheutui yrityksille merkittävää taloudellista vahinkoa.

Työtuomioistuimen käsittelyssä olleista vuoden 2023 aikana toteutuneista laittomista lakoista aiheutui yritysten oman arvion mukaan yhteensä yli 8 miljoonan euron suuruiset vahingot (n. 10 miljoonaa euroa vuonna 2022).

Työtaistelut ovat laittomia silloin, kun työtaistelu kohdistuu voimassa olevaan työehtosopimukseen tai kun työtaistelun osalta ei noudateta työriitalain edellyttämää ennakoilmoitusaikaa.

Lakkojen määrä (pl. uhat) ja niiden laillisuus yritysten ilmoituksen mukaan

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto

Työtaistelusta aiheutuneita menetyksiä eniten palvelualojen yrityksissä

Lukumäärällisesti työtaisteluista suurin osa eli 45 % oli teollisuusalojen yrityksissä. Palvelualojen osuus oli 41 % sekä kuljetuksen ja liikenteen osuus 12 %.

Työtaisteluissa eniten työtunteja menetti teollisuus, jonka osuus työaikamenetyksistä oli 48 %. Henkilömäärissä tarkasteltuna eniten työtaisteluihin osallistui henkilöitä niin ikään teollisuuden aloilla 61 % sekä kuljetus- ja liikennealoilla 24 %.

Työtaistelut päätoimialoittain vuonna 2023

Toimiala	Työtaistelut		Osallistuneet henkilöt		Menetetty työtunnit	
	Lukumäärä	Osuus	Lukumäärä	Osuus	Lukumäärä	Osuus
Teollisuus	48	45 %	34 307	61 %	296 530	48 %
Rakentaminen	2	2 %	2 367	4 %	14 601	2 %
Kuljetus ja liikenne	13	12 %	13 431	24 %	242 597	39 %
Palvelut	44	41 %	5 711	10 %	66 730	11 %
Muut	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Yhteensä	107	100 %	55 816	100 %	620 458	100 %

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto

Poliittiset työtaistelut yleisin syy työtaisteluille vuonna 2023

Yleisimmät syyt työtaisteluihin vuonna 2023 olivat poliittiset työtaistelut (58 %), työehtosopimusneuvottelut (28 %) sekä työvoiman vähennys tai sen uhka (7 %). Muita syitä olivat työnjohdollinen menettely, työn järjestelyt tai muu henkilöstöpolitiikkaan liittyvä syy (4 %), muu sisäinen syy (2 %) sekä tukitoimenpiteet (1 %).

Työnantajan työjohto-oikeuteen yritettiin vaikuttaa laittomin työtaistelutoimin mm. painostamalla työnantajaa työvoiman vähentämiseen liittyvissä

muutosneuvotteluissa, muissa töiden järjestelyyn liittyvissä tilanteissa tai paikallisissa palkkaneuvotteluissa.

Työtaistelutoimet, joiden perusteena on työvoiman vähennys tai sen uhka, töiden järjestely tai työnantajan henkilöstöpolitiikka kohdistuvat lähtökohtaisesti aina työehtosopimukseen. Työehtosopimuksen voimassa ollessa edellä mainituilla perusteilla järjestetyt työtaistelut ovat laittomia.

Työtaisteluiden lukumäärä ilmoitetun syyn mukaan 2023

Työtaistelujen syy	Työtaistelujen lukumäärä	Osuus
Palkkavaatimus tai muu palkkaerimielisyys	1	1 %
Työvoiman vähennys tai sen uhka	7	7 %
Työnjohdollinen menettely, työn järjestelyt tai muu henkilöstöpolitiikkaan liittyvä syy	4	4 %
Työolosuhteet, työsuojelu	0	0 %
Muu sisäinen syy	2	2 %
Työehtosopimusneuvottelut	30	28 %
Alan työehtosopimuksen soveltaminen esim. rajariidat	0	0 %
Tukitoimenpide	1	1 %
Muu ulkopuolinen syy, esim. poliittinen painostus	62	58 %
Syytä ei ilmoitettu/ei tiedossa	0	0 %
Yhteensä	107	100 %

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto

Työtaistelusta merkittäviä työaikamenetyksiä ja taloudellista vahinkoa

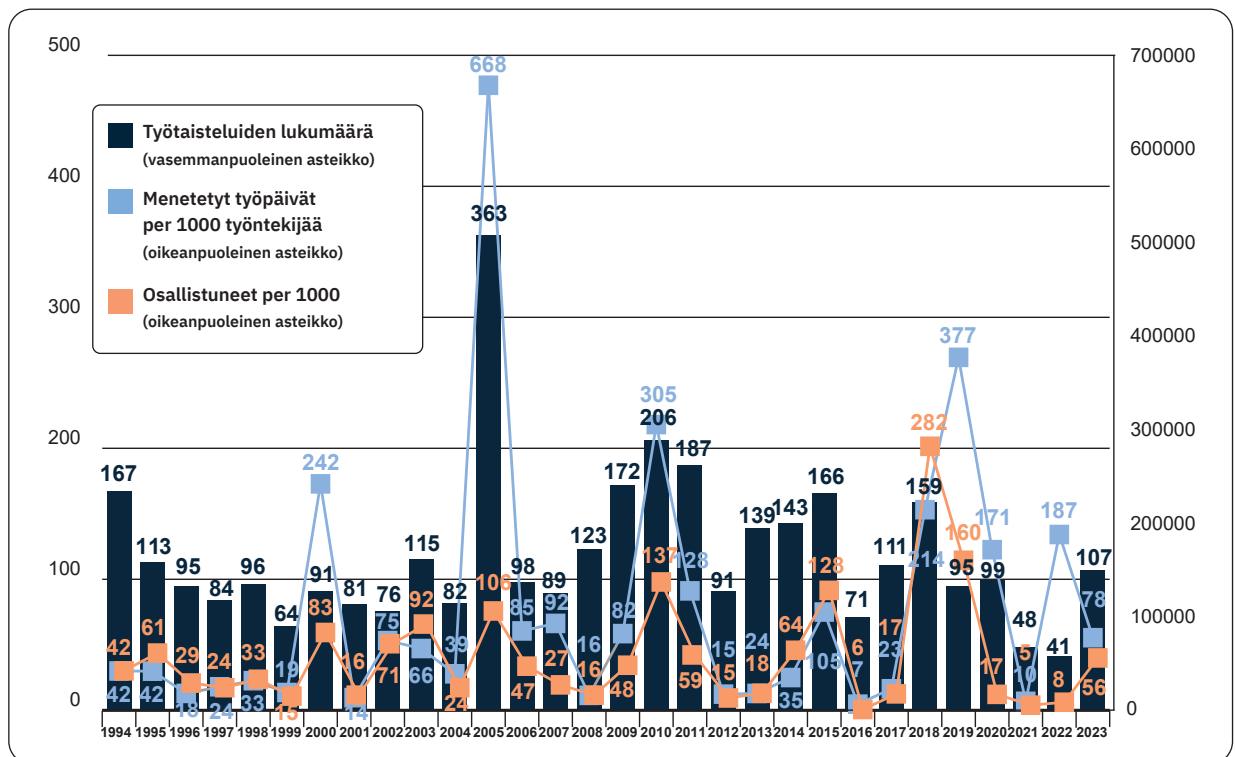
Perinteisesti työtaistelusta aiheutuvia menetyksiä on arvioitu työtaistelusta aiheutuvina työpäivien menetyksinä. Vuonna 2023 yritykset menettivät yli 77 000 työpäivää työtaisteluiden takia. Työtaisteiluissa menetettyjen työpäivien määrä laski vuoteen 2022 verrattuna ja vastaa 2010-luvun keskitasoa.

EK:n työtaistelutilastossa arvioidaan myös työtaistelusta aiheutuneiden taloudellisten menetysten kokonaismäärää. Yritysten arviot työtaistelusta aiheutuneista menetyksistä vaihtelevat tuhansista

euroista aina miljooniin euroihin asti työtaistelua kohden. Teollisuuden yritykset sekä liikenne- ja kuljetusalat kärsivät suurimmat vahingot vuonna 2023.

Merkittävimmät laittomista työtaistelusta aiheutuneet vahingot vuonna 2023 syntyivät yt-lain mukaisia muutosneuvotteluja tai niiden jälkeisiä päätöksiä vastaan suunnatuista sekä paikallisissa palkkaneuvotteluissa painostuskeinona käytetyistä työtaistelutoimista.

Työtaistelujen määrä ja työaikamenetykset

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto

Laittomista työtaisteluista tuomitut hyvityssakot alhaisia

Julkaisua varten tarkasteltiin työtuomioistuimen laittomia työtaisteluja koskevia ratkaisuja. Työtuomioistuin on antanut yksityisellä sektorilla vuonna 2023 toteutuneiden työtaistelujen osalta yhteensä 19 ratkaisua heinäkuun loppuun 2024 mennessä. Tuomioista käy ilmi, että ammattiosastot tuomittiin maksamaan vuonna 2023 järjestetyistä laittomista työtaisteluista hyvityssakkoja yhteensä 119 200 euroa (42 800 euroa vuonna 2022) ja ammattiliitot 33 700 euroa (15 000 euroa vuonna 2022). Yhteensä nämä tahot tuomittiin maksamaan hyvityssakkoja 152 900 euroa (57 800 euroa vuonna 2022).

Työtuomioistuimessa tuomittujen laittomien työtaisteluiden vahingot yritykset arvioivat oikeuskäsitellyissä yhteensä n. 8,3 miljoonan euron suuruisiksi (n. 10 miljoonaa euroa vuonna 2022).

Suhde työtuomioistuimessa tuomittujen hyvityssakkojen ja yrityksille laittomista työtaisteluista arvioitujen, mitattavissa olevien vahinkojen välillä osoittaa aiempien vuosien tapaan sen, että aieman työrauhasääntelyn mukaiset seuraamukset laittomuuksista olivat mitättömän pienet aiheutuneisiin vahinkoihin nähden. Jatkossa jää nähtäväksi millainen vaikutus 18.5.2024 voimaan tulleella työrauhasääntelyn uudistuksella on hyvityssakkojen määrään. Uudistuksen myötä hyvityssakon yläraja on 150 000 euroa ja alaraja 10 000 euroa. Lisäksi jatkossa työntekijälle voidaan määrätä 200 euron suuruinen hyvitys, jos hän jatkaa sellaista työnseisausta, jonka tuomioistuin on katsonut lainvastaiseksi ja on tietoinen annetusta tuomiosta.

Esimerkkejä vuonna 2023 toteutuneista laittomista lakoista, niiden arvioidut vahingot ja työtuomioistuimen (TT) tuomitsemat hyvityssakot:

1. TT 2023:73

X Oy:n yhdellä osastolla oli järjestetty työtaistelu samana päivänä, kun tuolla osastolla oli pidetty mahdollisesti työvoiman vähentämiseen johtavat muutosneuvottelut. Kyseessä oli kolmas samaan muutosneuvottelukokonaisuuteen liittyvä kuultavan ammattiosaston järjestämä työtaistelu (ks. TT 2023:71 ja TT 2023:72).

Työnantajalle aiheutui näistä kolmesta lakosta merkittäviä taloudellisia tappioita yhteensä noin 1,9 miljoonaa euroa.

Työtuomioistuin tuomitsi ammattiosaston maksamaan hyvitystä kolmesta työtaistelusta yhteensä 6 500 euroa ja ammattiliiton 2 500 euroa.

2. TT 2024:6

X Oy:n Tampereen tehtaalla oli järjestetty lakko, joka oli alkanut 24.11.2023 kello 6.00 ja päättynyt 25.11.2023 kello 00.00. Työtaisteluun osallistui noin 617 työntekijää. Työtaistelun synnä oli yhtiössä toimitetut muutosneuvottelut, joiden lopputuloksena yhtiössä oli päätetty toteuttaa lomautuksia ja irtisanoa työntekijöitä taloudellisin ja tuotannollisin perustein. Samat ammattiosasto olivat järjestäneet lakon myös 13.10.2023, koska yhtiössä oli tuolloin aloitettu yhteistoimintalain mukaiset muutosneuvottelut (ks. TT 2024:5).

Lakosta aiheutui noin 2 miljoonan euron suuriset vahingot.

Työtuomioistuin tuomitsi toisen ammattiosaston maksamaan hyvitystä 3 500 euroa ja toisen 3 700 euroa.

3. TT 2024:64

X Oy:n Tampereen ja Porin tehtailla oli järjestetty lakko 28.10.2023. Työtaisteluun osallistui yhteensä 107 työntekijää. Työtaistelun syynä oli työnantajan ilmoitus muutoksesta työtuntijärjestelmään. Yhtiön kummallakin tehtaalla oli järjestetty samasta syystä työnseisaukset myös 7.10.2023, 14.10.2023, 16.10.2023 ja 21.10.2023, joiden osalta työtuomioistuin on tuomioissa TT 2023:49, TT 2023:52 ja TT 2023:54 tuominnut ammattiosastot työrauhavelvoitteen rikkomisesta hyvityssakoihin.

Työnseisauksista aiheutui yhtiölle merkittävät vahingot liikevaihdon menetyksenä noin 2,1 miljoonaa euroa ja myyntikatteen menetyksenä noin 900 000 euroa.

Työtuomioistuin tuomitsi ammattiliiton maksamaan hyvitystä 6 000 euroa ja kaksi ammattiosastoa kummankin 20 000 euroa. Hyvityssakon määrää korottavana seikkana on otettu huomioon se, että työtaistelut on toimeenpantu, vaikka työtuomioistuin on ennen työtaistelun aloittamista katsonut aiemmin toimeenpannut työtaistelutoimenpiteet työehtosopimuslain vastaisiksi.

Suomessa edelleen selvästi enemmän työtaisteluita ja laittomia lakkoja kuin Ruotsissa

Suomessa on aiempien vuosien tapaan työtaisteluita vuosittain moninkertainen määrä Ruotsiin verrattuna. Ruotsissa on ollut viimeisen viiden vuoden aikana yksi laitton lakko ja viimeisen kymmenen vuoden aikana yhteensä viisi laitonta lakkoa.

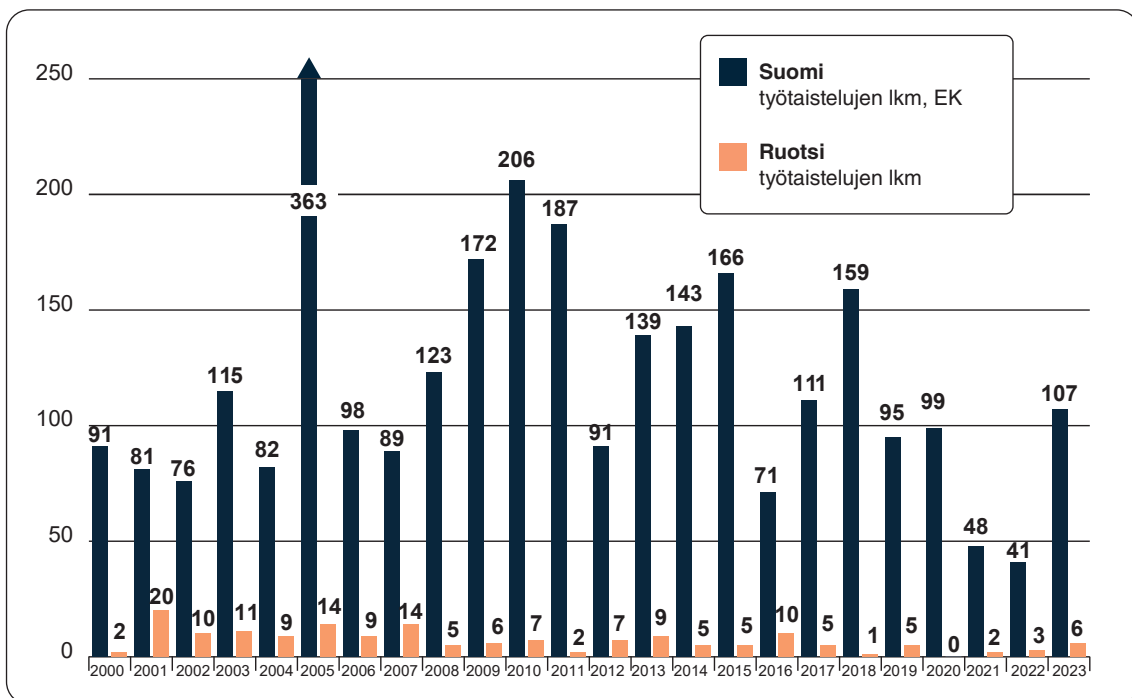
Laittomien lakkojen määrä väheni Ruotsissa merkittävästi 1990-luvun alussa. Silloin mm. muutettiin lainsäädäntöä siten, että yksittäisen työntekijän vahingonkorvausvastuulle laittomista lakoista ei ole laissa enää ylärajaa. Myös poliittisia työtaisteluita on tuomioistuinkäytännössä rajoitettu siten, että sallituiksi on katsottu lähtökohtaisesti vain lyhytkestoiset ja protestiluonteiset mielenilmaukset.

Elokuussa 2019 Ruotsin lainsäädännössä tuli voimaan työmarkkinaosapuolten yhteiseen esitykseen perustuvia lisärajoituksia työntekijöiden lakko-oikeuteen. Niiden mukaan ammattiliitto ei

saa ryhtyä työtaistelutoimiin sellaista työnantajan kohtaan, joka on jo sidottu työehtosopimukseen, vaatiakseen voimassa olevan työehtosopimuksen korvaamista toisella sopimuksella, mikäli työtaistelun tavoitteena ei ole saavuttaa työrauhavelvoitteen sisältävä työehtosopimus, eikä asiasta ole ensin pyritty neuvottelemaan työnantajan kanssa. Mm. lailliseen työtaisteluun liittyvät myötätuntotyötaiistelut ovat kuitenkin edelleen sallittuja.

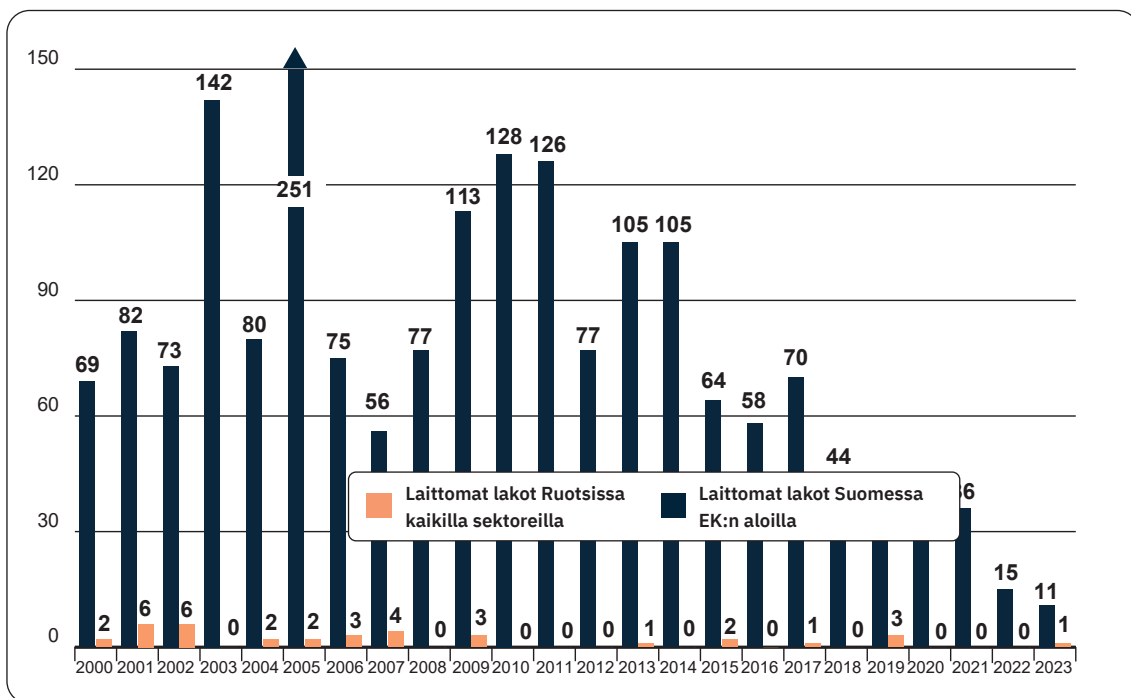
Suomen työrauhalainsäädäntöä on muutettu 18.5.2024 voimaan tulleilla uudistuksilla siten, että poliittisten työtaisteluiden enimmäiskesto on rajoitettu, suhteettomat myötätuntotyötaiistelut kielletty ja lainvastaisista työtaisteluista tuomittavia hyvytysakkoja on korotettu huomattavasti. Nämä muutokset tulevat todennäköisesti vaikuttamaan työtaisteluiden määrään tulevaisuudessa,

Työtaistelujen lukumäärä Suomessa ja Ruotsissa

Lähde: Medlingsinstitutet, EK

Laittomien lakkojen (pl. uhkat) lukumäärä Suomessa ja Ruotsissa

Lähde: Medlingsinstitutet, EK

Työehtosopimuksella sovitaan työrauhasta

Työehtosopimus on työmarkkinajärjestöille tärkeä keino ohjata työsuhteiden sisältöä ja sopia samalla työrauhasta.

Jos työehtosopimusten tulkintaa koskevia erimielisyyksiä ei pystytä sopimaan työehtosopimusten mukaisessa neuvottelumenettelyssä, työtuomioistuin ratkaisee oikeusriidat.

Verkottuneessa taloudessa työrauhahäiriöt aiheuttavat yleensä mittavia vahinkoja myös ulkopuolisille. Näitä ovat muut yritykset ja niiden työntekijät, yritysten asiakkaat sekä suuri yleisö, joilla ei ole mitään mahdollisuuksia vaikuttaa itse kiistaan.

EK:N TYÖTAISTELUTILASTO

Elinkeinoelämän keskusliitto ja sen edeltäjäjärjestöt ovat keränneet tietoja työtaisteluista 1970-luvun alusta lähtien. EK:hon ja sen jäsenliittoihin järjestäytyneillä työnantajilla on ollut vuodesta 1971 alkaen jäsenyyteensä perustuva velvollisuus ilmoittaa työtaisteluista työnantajaliitoilleen. Nämä ovat puolestaan toimittaneet tiedot EK:lle.

EK:n työtaistelutilasto toimii myös Tilastokeskuksen laatimana virallisena työtaistelutilastona yksityisen sektorin osalta.

EK:n työtaistelutilaston piiriin kuuluvat kaikki jäsenyrityksissä toimeenpannut työtaistelut. Sellaisia paikallisia työtaistelutoimia, joista ei aiheudu yrityksille selkeästi menetettyjä työpäiviä, ilmoitetaan tilastoon kuitenkin harvoin. Työtaistelutilasto kattaa siten käytännössä kaikki lakot ja työsulut, mutta ei esimerkiksi kaikkia saartoja tai jarrutuksia. Myös suppeiden lakkojen osalta tilaston kattavuus voi olla jossain määrin puutteellinen. Näin ollen työtaisteluita on todennäköisesti enemmän kuin EK:n työtaistelutilasto kuvaa.

Työtaistelutilaston kattavuuden parantamiseksi ja tietosisällön täydentämiseksi työtaistelutilastointia on uudistettu vuoden 2009 alusta. Uusina tietoina kysytään myös tietoja työtaistelu-uhista.

Tilasto sisältää työtaistelutiedot myös eräiltä sellaisilta yksityisen sektorin aloilta, jotka eivät ole EK:n jäseniä (mm. Metsäteollisuus ja Autoliikenteen työnantajaliitto ALT).

EK:n työtaistelutilasto ei sisällä järjestäytymättömien työnantajien eikä julkisen sektorin työtaisteluita.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10) | 00131 Helsinki | Puh. 09 420 20
www.ek.fi